

Předkládaná diplomová práce je mimořádným výkonem jak z hlediska svého rozsahu, tak předvedení jazykových, heuristických, metodologických a interpretačních schopností svého autora. O tom, že Ladislav Futtera je ojedinělou badatelskou osobností nastupující generace, není třeba pochybovat. Již jeho práce bakalářská bezesporu snesla kritéria kladená na práci diplomovou. V ní zůstal věrný lužickosrbské tematice, svůj zájem však rozšířil teritoriálně, přičemž mnohdy porovnává vlastně dva typy českých regionů, výklad prohloubil i v interpretační části, která může sloužit jako inspirace pro zkoumání spolkových aktivit a jejich mechanismů fungování obecně.

Jestliže v následujících řádcích soustředím některé připomínky k předkládanému textu, nemá to v nejmenším snížit kvalitu a obdivuhodnost Futterovy práce tak, jak byla předložena. Její členění považuji za dobře promyšlené, jen mám trochu pochybností o tom, zda pasáž, nazvaná Syntéza, je skutečně syntézou. Chápu, že autor hledal opozitum k analýze, ale nejsem si zcela jistá příhodností zvoleného názvu. K členění textu pak ještě dodávám, že by mu patrně slušela větší formální strukturovanost, protože kapitoly se při svém rozsahu a hutnosti občas stávají poněkud nepřehlednými. Z hlediska stylistického je text velmi zdařilý, demonstrována je nejen Futterova jazyková vybavenost, ale i literární schopnosti, na některých místech však myslím, že by mohl poněkud žoviální a vypravěčský styl ustoupit, není třeba takto přitahovat pozornost.

Ladislav Futtera zvolil pro svou práci, která mohla klidně být i jen regionální sondou do sledovaného fenoménu, poměrně sofistikovanou strukturu. Muselo být velmi náročné ji promyslet a udržet. Na některých místech se tak stává, že se informace opakují. Pro případný tisk by bylo vhodné ještě jednou text z tohoto hlediska podrobit korekci. Biogramy jednotlivých představitelů prolužických aktivit by textu jistě také pomohly, alespoň u těch nejdůležitějších by to bylo skutečně více než žádoucí zasadit tyto jejich aktivity do celkového kontextu jejich veřejného i privátního působení.

Jak již bylo konstatováno, práce je nebývale rozsáhlá. A zde je třeba upozornit na to, že přestože Ladislav Futtera se bezpečně orientuje v literatuře nejen k této problematice, kromě úvodních pasáží, kde velmi trefně vysvětluje jednotlivé pojmy, vztahující se k tématu, pracuje především s tiskem jako svým informačním zdrojem. Tak se mu stává, že některé otázky, které se nabízejí, není na jeho základě schopný zodpovědět. Rozumím tomu, že agenda k této tematice je zachována jen sporadicky, stejně jako tomu, že jej primárně zajímají regiony a ne pražské ústředí, nicméně přinejmenším alespoň nějaký pohled „privátní“ a nebo „zvenku“ by tématu také slušel a vnesl by možná širší východisko pro konečné závěry.

Ladislav Futtera, stejně jako u bakalářské práce, minul Archiv Národního muzea. Je to škoda, protože zde se nacházejí pozůstalosti „expertů na Lužici“, i dalších milovníků Lužice, hraničářů, slovanských aktivistů – Jana Kaprase, Františka Páty, Karla Kramáře, Antonína Hajna, ale i institucionální agenda milovníků Lužice. Národní archiv by mohl nabídnout policejní materiály referující o těchto aktivitách s hodnocením ze strany státní moci, také materiály ministerstva školství, jehož zaměstnanci se v této záležitosti také aktivizovali a agenda se školství úzce dotýkala. Jsou zde i materiály Matice školské a hraničářských organizací, stejně jako existuje archiv Sokola, zkrátka institucí, které se na aktivitách „kolem Lužických Srbů“ v regionech značně podílely. V textu se hojně pracuje právě s tematikou Sokola, hraničářské organizace jsou zmíněny i interpretovány méně, přestože v konečném hodnocení Futtera dobře generuje celý komplex vlasteneckých státotvorných organizací, které byly pádným spoličinitelem prvorepublikové občanské společnosti. Rozklíčovat více by patrně také chtělo některé osobní vazby v celé této tematice, stejně jako motivace.

Futtera oprávněně naznačuje, že z české strany se tyto aktivity vnímaly v rámci reprezentace státnosti, z lužické pak jako především hmotná podpora. Ale o osobních motivacích, proč zrovna ten který učitel a úředník si vybral tuto „kapku“ v germánském moři a ne nějaký jiný podobný typ aktivit, se nedozvíme. Přesto se domnívám, že cesty k více méně obecnému modelu musely být individuální. Vnímání pomoci a ev. ambic z lužické strany by asi taky stálo ještě za hlubší úvahu, především pak u osobností typu hudebníka Krawce. Odkrýt konkrétní komunikační cesty mezi českými sorabofily a místními aktivisty by bylo žádoucí subtilněji, nejsem si však jistá, zda je pro toto téma zachováno dostatek informačních zdrojů. Nicméně všechny ty zájezdy do Boleslavi i jinam bylo třeba předem důkladně vykomunikovat, a při tehdejších technických možnostech by mě opravdu zajímalo, jak to probíhalo, stejně jako organizace těchto akcí, resp. nábor, na druhé straně hranice.

Autor se zamýšlí nad projekcí české národní existence před stoletím, s níž aktivisté k tématu přistupovali, tedy s příběhem vlastního národního obrození. Domnívám se, že i jistá velmocenská ambice, potenciální expanze dodávala tématice na atraktivitě a významu. Zároveň si Futtera dobře všímá citlivosti, s jakou bylo k Lužickým Srbům převážně přistupováno ve snaze nezhoršit jejich pozici ve vlasti. Zde by se dala najít analogie v péči o vídeňské Čechy, jejichž svízelné postavení si jejich podporovatelé z Československa rovněž velmi dobře uvědomovali a rovněž zde převažovala snaha účinně pomoci nad snahou výrazně politizovat dané téma.

I přes výše uvedené připomínky považuji diplomovou práci Ladislava Futtery za mimořádně zdařilou, doporučuji ji k obhajobě, hodnotím jako – výbornou – a zároveň navrhuji komisi, aby ji doporučila přijmout jako podklad pro rigorózní řízení.

Praha, 20. května 2016

Doc. PhDr. Jana Čechurová, PhD.